

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Допускається до захисту
завідувач кафедри менеджменту
 доцент С.М. Хомовий
« 19 » 12 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТОВ «Інталія 2010»)

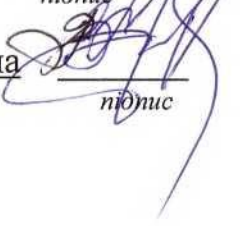
Виконав: Стасюк Олександр Олександрович
прізвище, ім'я, по батькові,


підпис

Керівник: доцент Томілова-Яремчук Надія Олександрівна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові


підпис

Рецензент: доцент Кепко Валентина Миколаївна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові


підпис

Я, Стасюк Олександр Олександрович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
гарант ОПП «Облік і оподаткування»
 проф. І.В. Свиноус
«04» листопада 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра
Стасюка Олександра Олександровича

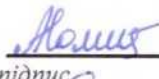
Тема: Обліково-аналітичне забезпечення управління основними фондами (за матеріалами ТОВ «Інталія 2010»).

Перелік питань, що розробляються в роботі: теоретико-методичні засади обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами; аналіз обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами на підприємстві; напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами.

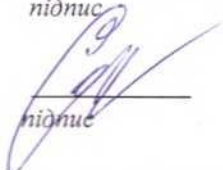
Вихідні дані (за необхідності) – фінансова та статистична звітність ТОВ «Інталія2010» за 2022–2024 роки, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, публікації у фахових виданнях, матеріали офіційних сайтів, аналітичні довідки та ресурси мережі Internet.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2024 – січень 2025	виконано
Теоретико-методична частина	лютий – квітень 2025	виконано
Аналітична частина	травень – липень 2025	виконано
Рекомендаційна частина	серпень - жовтень 2025	виконано
Оформлення роботи	листопад 2025	виконано
Перевірка на плагіат	листопад 2025	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2025	виконано
Подання на рецензування	листопад 2025	виконано

Керівник кваліфікаційної роботи  доцент Н.О. Томілова-Яремчук

Здобувач


підпис

О.О. Стасюк

Дата отримання завдання «04» листопада 2024 року

АНОТАЦІЯ

Стасюк О.О.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ (за матеріалами ТОВ «Інталія 2010»)

Досліджено теоретичні, методичні та практичні засади обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами підприємства як ключового елемента підвищення ефективності його виробничо-господарської діяльності.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція, метод групувань, порівняльний і факторний аналіз, методи економіко-статистичного та економіко-математичного моделювання, графічний метод, елементи контролінгу.

На основі матеріалів ТОВ «Інталія 2010» здійснено комплексну оцінку стану, структури та динаміки основних фондів, визначено їх технічний рівень, ступінь придатності та зносу, ефективність використання. Визначено основні проблеми управління основними фондами на підприємстві.

Обґрунтовано напрями вдосконалення: впровадження сучасних програмних продуктів для автоматизації обліку необоротних активів; оптимізація облікової політики щодо амортизації; удосконалення системи внутрішнього контролю; формування інформаційно-аналітичної системи управління основними фондами, що включає моніторинг технічного стану, бюджетування капітальних інвестицій і оцінку економічної ефективності оновлення.

Кваліфікаційна робота містить 57 сторінок комп'ютерного тексту, 19 таблиць, 10 рисунків, список використаних джерел із 46 найменувань.

Ключові слова: основні фонди, необоротні активи, бухгалтерський облік, аналітичне забезпечення, амортизація, переоцінка, знос, ефективність.

ABSTRACT

Stasyuk O.O.

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR FIXED ASSET MANAGEMENT (based on materials from Intalia 2010 LLC)

The theoretical, methodological, and practical foundations of accounting and analytical support for the management of fixed assets of an enterprise as a key element in improving the efficiency of its production and economic activities are investigated.

The methodological basis of the study consists of general scientific and special methods: analysis and synthesis, induction and deduction, grouping method, comparative and factor analysis, methods of economic-statistical and economic-mathematical modeling, graphical method, elements of controlling.

Based on the materials of Intalia 2010 LLC, a comprehensive assessment of the state, structure, and dynamics of fixed assets was carried out, their technical level, degree of suitability and wear, and efficiency of use were determined. The main problems of fixed asset management at the enterprise were identified.

Areas for improvement were identified: introduction of modern software products for the automation of non-current asset accounting; optimization of accounting policy for depreciation; improvement of the internal control system; formation of an information and analytical system for fixed asset management, including monitoring of technical condition, capital investment budgeting, and assessment of the economic efficiency of upgrades.

The thesis contains 57 pages of computer text, 19 tables, 10 figures, and a list of 46 references.

Keywords: fixed assets, non-current assets, accounting, analytical support, depreciation, revaluation, wear and tear, efficiency.

ЗМІСТ

	стр.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ	9
1.1 Економічна сутність і класифікація основних фондів підприємства	9
1.2 Система показників оцінювання ефективності використання основних фондів.	14
1.3 Нормативно-правова база та принципи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами	19
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	24
2.1 Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження	24
2.2 Оцінка облікового й аналітичного забезпечення управління основними фондами	29
2.3 Аналіз стану та ефективності використання основних фондів підприємства	31
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ	36
3.1 Використання сучасних цифрових технологій у системі обліку основних фондів	36
3.2 Удосконалення методики аналізу ефективності використання основних фондів	39
3.3 Формування інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами	44
Висновки до розділу 3	49
Висновки	51
Список використаних джерел	54
Додатки	59

ВСТУП

с

Проблематика управління основними фондами широко висвітлена у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких О. Бутинець, С. Голова, М. Білуха, В. Сопка, Г. Кірейцева, J. Rees, E. Helfert, Ch. Horngren та ін. Вони розглядали питання класифікації, оцінки, амортизації, переоцінки та контролю основних фондів, а також методи управлінського аналізу ефективності використання активів. Проте в сучасній науковій літературі недостатньо уваги приділяється комплексному обліково-аналітичному забезпеченню управління основними фондами, інтеграції даних для прийняття управлінських рішень та використанню цифрових технологій в управлінні активами.

Метою магістерської роботи є розроблення теоретичних та практичних рекомендацій щодо обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами на прикладі ТОВ «Інталія 2010» для підвищення ефективності їх використання та оптимізації капітальних вкладень.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити економічну сутність основних фондів та класифікаційні ознаки, визначити їх роль у забезпеченні виробничої діяльності та фінансової стабільності підприємства;
- систематизувати теоретичні підходи до оцінки ефективності використання основних фондів, узагальнити методики контролю, обліку та аналізу активів;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку основних фондів в Україні та оцінити його відповідність сучасним потребам підприємств;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Інталія 2010», оцінити стан і структуру основних фондів;

- проаналізувати діючу систему обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами, виявити недоліки в обліку, контролі та плануванні;
- провести економічний аналіз ефективності використання основних фондів та оцінити рівень продуктивності активів;
- розробити напрями удосконалення методики обліку і аналізу основних фондів з урахуванням цифрових технологій;
- запропонувати рекомендації щодо інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами, спрямовані на підвищення ефективності та оптимізацію капітальних витрат.

Об'єктом дослідження є процеси обліку, контролю та аналізу основних фондів підприємства. Предметом дослідження є теоретичні, методичні та організаційні засади обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами на прикладі ТОВ «Інталія 2010».

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи: системний аналіз — для виявлення взаємозв'язків між елементами обліку, контролю та аналізу; аналіз і синтез, індукція й дедукція — для формування висновків; економіко-математичні та аналітичні методи — для оцінки ефективності використання основних фондів; моделювання — для розробки пропозицій щодо їх оптимізації; експертні методи — для визначення доцільності застосування цифрових технологій; графічний метод — для наочності результатів.

Інформаційну базу роботи становлять нормативно-правові акти України, Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, фінансова і виробнича звітність ТОВ «Інталія 2010», статистичні дані, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, електронні ресурси та періодичні видання.

Апробація результатів дослідження здійснювалася через участь автора у науково-практичних конференціях та підготовку тез і публікацій за тематикою роботи. Зокрема, опубліковано тези: Стасюк О.О. Використання

сучасних цифрових технологій у системі обліку основних фондів. Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. магістрантів і молодих дослідників (Біла Церква, 29 жовт. 2025 р.). Біла Церква: БНАУ, 2025. С. 94–95.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг становить 57 сторінок комп'ютерного тексту, включає 19 таблиць і 10 рисунків.

Ключові слова: основні фонди, облік основних фондів, аналіз активів, контроль основних фондів, ефективність використання активів, фондоддача, амортизація, модернізація.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ

1.1 Економічна сутність і класифікація основних фондів підприємства

Ефективна організація виробничої діяльності підприємства значною мірою визначається станом, структурою та рівнем використання його основних фондів. Основні фонди виступають матеріальною основою виробничого процесу, забезпечують реалізацію виробничого потенціалу підприємства та впливають на собівартість продукції, продуктивність праці й фінансові результати діяльності.

У сучасній економічній літературі поняття «основні фонди» трактується як сукупність матеріальних, нематеріальних та інфраструктурних засобів праці, які тривалий час функціонують у виробництві та поступово переносять свою вартість на створювану продукцію шляхом амортизації. Їх характерною рисою є багаторічний виробничий цикл використання та здатність зберігати фізичну форму протягом тривалого періоду експлуатації [7].

З метою забезпечення ефективного управління основними фондами важливого значення набуває їх класифікація. Вона дозволяє систематизувати об'єкти основних фондів за певними критеріями, забезпечує обґрунтоване планування інвестиційних потреб, контроль за станом активів та застосування відповідних методів амортизації. На підприємствах класифікація основних фондів здійснюється відповідно до вимог бухгалтерських стандартів, податкового законодавства та специфіки виробничої діяльності.

Основні фонди (основні засоби) є базовим елементом матеріально-технічного потенціалу підприємства та визначають можливості, масштаби й

ефективність його виробничої діяльності. У науковій економічній літературі поняття «основні фонди» трактується як сукупність матеріальних активів, що використовуються у процесі виробництва тривалий час, зберігаючи свою натурально-речову форму та поступово переносячи свою вартість на виготовлену продукцію шляхом амортизації [11].

Ключовими ознаками основних фондів є [15]:

- довгостроковість використання (понад один рік);
- участь у багатьох виробничих циклах;
- збереження фізичної форми в процесі експлуатації;
- перенесення вартості частинами;
- створення економічних вигод для підприємства.

Основні фонди формують технологічну основу виробництва, визначають його продуктивність і конкурентоспроможність, забезпечують стабільність виробничих процесів та впливають на фінансові результати діяльності підприємства.

Для систематизації теоретичних підходів розглянемо порівняння трактувань поняття «основні фонди» у працях провідних економістів та нормативних документах. Це дозволяє глибше розкрити сутність категорії та визначити її ключові характеристики.

Таблиця 1.1

Теоретичні підходи до визначення «основних фондів» у науковій літературі

Джерело / автор	Сутність поняття	Ключові акценти
І. Бланк	Матеріальні активи, що використовуються в діяльності підприємства понад рік і переносять свою вартість поступово	Довгостроковість, амортизація
О. Кузьмін	Довгострокові матеріальні ресурси, що формують виробничий потенціал підприємства	Виробничий потенціал
НП(С)БО 7 «Основні засоби»	Матеріальні активи з терміном корисного використання понад один рік для виробництва, збуту чи надання послуг	Нормативна основа
М. Чумаченко	Елемент виробничих сил, що бере участь у багатьох циклах	Участь у циклах

Джерело: [3, 26, 29, 42]

Порівняння трактувань поняття «основні фонди» засвідчує єдність підходів щодо їхньої довгостроковості, матеріальності та здатності формувати виробничий потенціал. Водночас окремі науковці акцентують увагу на ролі основних фондів у створенні економічних вигод і визначенні рівня технологічного розвитку підприємства.

Для наочного представлення ключових характеристик основних фондів побудуємо їх концептуальну модель (рис. 1.1).

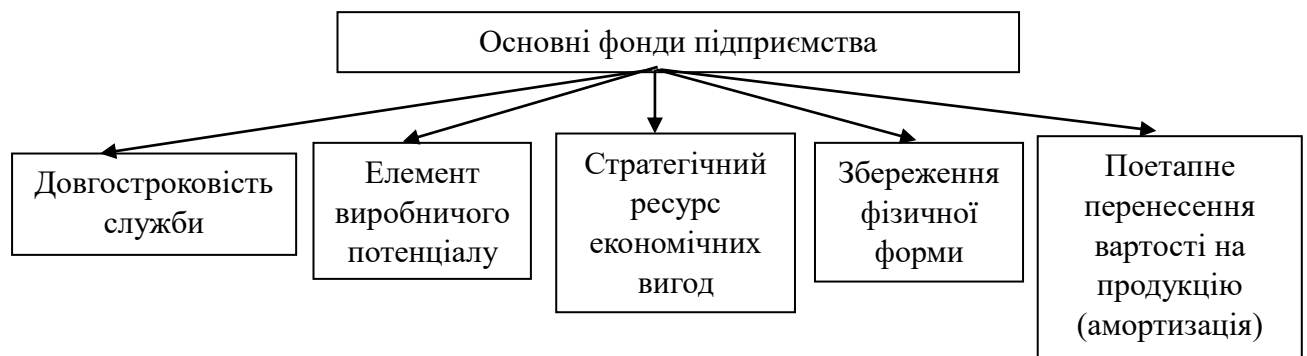


Рис. 1.1 Економічна сутність основних фондів підприємства

Джерело: [39]

Графічне подання економічної сутності основних фондів дає змогу відобразити їх багатофункціональну роль у виробничій системі та підкреслити їх важливість у формуванні ефективної діяльності підприємства.

Для забезпечення ефективного управління основними фондами необхідно здійснювати їх поділ за різними класифікаційними ознаками. Класифікація дозволяє формувати структуру фондів, розраховувати показники їх використання, визначати амортизаційну політику та планувати оновлення.

Основні фонди можуть класифікуватися за такими ознаками [23]:

- функціональним призначенням;
- участю у виробничому процесі;
- правовим статусом;
- ступенем ліквідності;
- ступенем зношення;

- галузевою належністю;
- активністю у виробничому процесі.

Структура основних фондів відображає частку окремих груп у загальному їх обсязі та характеризує виробничу спеціалізацію й технічний рівень підприємства.

Для систематизації класифікаційних ознак основних фондів наведемо їх узагальнення у табличній формі (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні класифікаційні ознаки основних фондів підприємства

Ознака класифікації	Групи
Функціональне призначення	Будівлі, споруди, машини, обладнання, транспорт, інвентар
Ступінь участі у виробництві	Активна і пасивна частини
Правовий статус	Власні, орендовані
Ступінь використання	Діючі, недіючі, запасні
Ліквідність	Висока, середня, низька
Галузева належність	Промислові, будівельні, транспортні
Знос	Фізичний, моральний

Джерело: [2, 8]

Систематизація класифікаційних ознак свідчить, що основні фонди є багатогранною категорією, яка охоплює різні групи активів із різними характеристиками. Це визначає необхідність використання диференційованих підходів у їх обліку, аналізі та управлінні.

Щоб глибше відобразити структуру основних фондів, доцільно представити її в узагальненій графічній моделі (рис. 1.2).

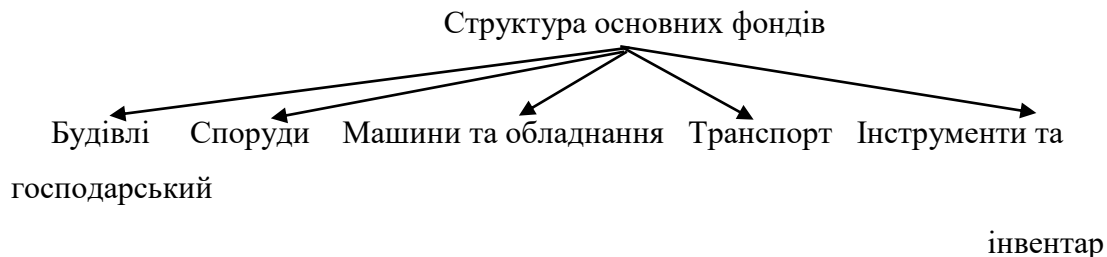


Рис. 1.2 Структура основних фондів підприємства

Джерело: [1]

Графічне подання структури основних фондів дозволяє чітко продемонструвати їх внутрішній склад та визначити основні напрями технічної модернізації підприємства.

Для всебічного аналізу та управління основними фондами доцільно використовувати класифікацію, яка відображає їх економічну природу, функціональне призначення та технічні характеристики. У таблиці 1.3 наведено основні класифікаційні ознаки основних фондів, що застосовуються у теорії та практиці обліку.

Таблиця 1.3

Класифікаційні ознаки основних фондів підприємства

Класифікаційна ознака	Групи / Характеристика
За призначенням	Виробничі, невиробничі
За функціональною роллю	Будівлі, споруди, машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, інвентар
За галузевою ознакою	Промислові, аграрні, будівельні, транспортні тощо
За належністю	Власні, орендовані
За ступенем використання	Діючі, недіючі, законсервовані
За характером участі у виробничому процесі	Активна та пасивна частина основних фондів
За формою власності	Державні, комунальні, приватні

Джерело: систематизовано автором на підставі [6, 9, 10]

Класифікація основних фондів дозволяє формувати детальне уявлення про їхню структуру, рівень використання та функціональне призначення. Це створює передумови для ефективного управління інвестиціями, оновлення матеріально-технічної бази та оптимізації витрат підприємства.

Для наочної демонстрації взаємозв'язку між елементами основних фондів доцільно застосовувати графічні схеми. Рисунок 1.3 відображає структурну модель основних фондів, що дозволяє візуалізувати їх поділ на активну та пасивну частини. Графічне подання структури основних фондів демонструє домінування активної частини як ключового елемента, що забезпечує виробничі процеси та визначає рівень техніко-технологічного розвитку підприємства.

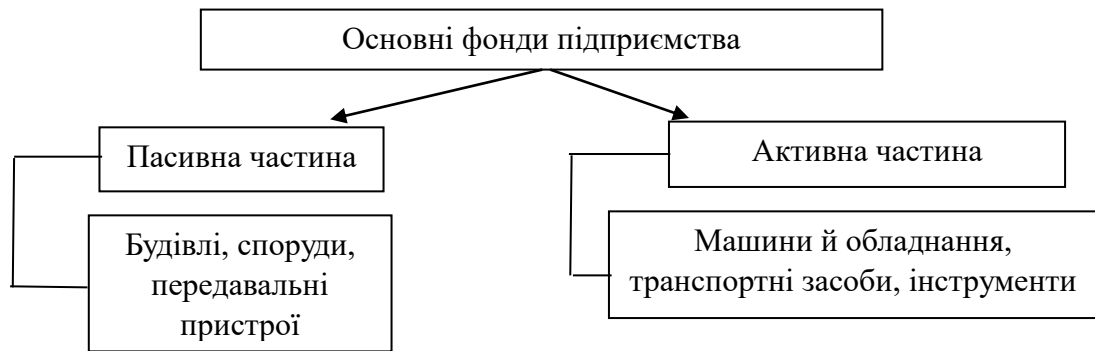


Рис. 1.3 Структурна модель основних фондів підприємства

Джерело: узагальнено автором на підставі [13]

Здійснений аналіз економічної сутності та класифікаційної структури основних фондів створює теоретичну базу для подальшого дослідження особливостей їх використання на підприємстві. Однак для повної оцінки ролі основних фондів у забезпеченні виробничого потенціалу недостатньо лише визначити їх склад і класифікаційні ознаки. Важливого значення набуває кількісне вимірювання результативності їх експлуатації, що дозволяє визначити рівень віддачі основних фондів, інтенсивність їх завантаження та ступінь раціональності використання.

У цьому контексті виникає необхідність у застосуванні системи показників, які забезпечують комплексну характеристику ефективності використання основних фондів. Саме ці показники дають змогу виявити резерви підвищення продуктивності, обґрунтувати потреби в оновленні матеріально-технічної бази та підвищити економічну віддачу капітальних ресурсів [22].

1.2 Система показників оцінювання ефективності використання основних фондів

Ефективність використання основних фондів є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності, стабільності та передбачуваності виробничо-господарської діяльності підприємства.

Раціональність використання матеріально-технічної бази визначає рівень технологічного розвитку, здатність підприємства реагувати на зміну попиту, досягати економії ресурсів, формувати інноваційні переваги [27]. У сучасних умовах збільшення вартості основних фондів, прискорення темпів науково-технічного прогресу, а також потреба у високій гнучкості виробничих систем зумовлюють необхідність комплексного оцінювання ефективності їх функціонування.

Система показників оцінювання ефективності використання основних фондів формується з урахуванням подвійної природи цих активів — як ресурсної основи виробництва та інвестиційного об'єкта. Відповідно, під час оцінювання застосовуються як економічні, так і технічні індикатори, що дозволяє всебічно оцінити дієвість системи управління основними засобами.

У науковій літературі виділяють три основні підходи до оцінювання ефективності використання основних фондів [32]:

1) Ресурсний підхід

Передбачає визначення рівня віддачі вкладених капітальних ресурсів через співвідношення результатів діяльності та вартості фондів. Основні показники: фондовіддача, фондоємність, рентабельність основних засобів.

2) Технічний (інженерний) підхід

Зосереджується на аналізі завантаження обладнання, інтенсивності його роботи, коефіцієнтів корисного використання потужностей, технічного стану та рівня зносу.

3) Інвестиційний підхід

Спрямований на оцінювання ефективності капіталовкладень в оновлення та модернізацію фондів: коефіцієнти оновлення, вибуття, приросту, рівень капіталізації виробництва.

Ефективне управління можливе лише за умови інтеграції всіх зазначених підходів, що забезпечує всебічний погляд на стан та функціонування основних фондів.

Оцінювання ефективності використання основних фондів є ключовою складовою обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Система показників дозволяє комплексно охарактеризувати стан, структуру, інтенсивність та результативність використання основних засобів, визначити резерви підвищення їх віддачі та обґрунтувати управлінські рішення щодо оновлення, амортизаційної політики та інвестиційного розвитку. Представлена таблиця 1.4 систематизує базові, відносні та аналітичні коефіцієнти, які застосовуються у практиці фінансово-економічного аналізу, доповнюючи їх формулами розрахунку, економічним змістом і можливими управлінськими висновками.

Проведена систематизація дозволяє сформувати комплексне бачення ефективності використання основних фондів підприємства. Наведена система показників охоплює як технічні, так і економічні аспекти функціонування основних засобів: від стану їх оновлення та зношення до результативності використання у виробництві та впливу на фінансові результати.

Використання запропонованих коефіцієнтів забезпечує можливість всебічного аналізу, виявлення резервів підвищення фондівіддачі та обґрунтування необхідності модернізації, технічного переоснащення чи оптимізації структури основних фондів. Таким чином, дана таблиця 1.4 є практичним інструментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у системі обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Таблиця 1.4

Розширена система показників оцінювання ефективності використання основних фондів підприємства

№	Показник	Формула	Економічний зміст	Управлінська інтерпретація
1	Фондовіддача (Fв)	Чистий дохід / Середньорічна вартість ОФ	Показує, який обсяг продукції або доходу генерує кожна гривня основних фондів	Висока фондівіддача свідчить про ефективне використання ОФ; низька – про потребу оновлення чи оптимізації

Продовження табл. 1.4

2	Фондомісткість (Фм)	Середньорічна вартість ОФ / Чистий дохід	Обернений до фондовіддачі показник, характеризує матеріалоємність виробництва	Підвищення свідчить про зростання витрат на утримання основних засобів
3	Фондоозброєність праці	Вартість ОФ / Середньооблікова чисельність персоналу	Відображає забезпеченість працівників основними виробничими засобами	Важливий індикатор технічної оснащеності праці
4	Коефіцієнт оновлення	Вартість нових ОФ / Вартість ОФ на кінець року	Частка нових основних засобів у загальній вартості	Високе значення свідчить про активну інвестиційну політику
5	Коефіцієнт вибуття	Вартість вибулих ОФ / Вартість ОФ на початок року	Частка основних фондів, вилучених із використання	Високий рівень може сигналізувати про старіння фондів
6	Коефіцієнт придатності	Залишкова вартість ОФ / Первісна вартість ОФ	Характеризує фізичний стан основних фондів	Низьке значення вказує на високу зношеність
7	Коефіцієнт зношення	Накопичений знос / Первісна вартість ОФ	Показує ступінь втрати основними фондами своїх первісних властивостей	Зростання свідчить про необхідність модернізації
8	Коефіцієнт відновлення (регенерації)	Вартість введених за рік ОФ / Вартість вибулих ОФ	Порівняння темпів оновлення та вибуття	>1 – підприємство нарощує виробничий потенціал
9	Рентабельність основних фондів	Прибуток / Середньорічна вартість ОФ	Прибутковість вкладень в основні засоби	Ключовий для оцінки економічної ефективності
10	Виробнича потужність	Обсяг продукції / Потужність устаткування	Показує рівень завантаження фондів	Недовантаження – неефективність, надмірне навантаження – знос
11	Коефіцієнт екстенсивного використання устаткування	Фактичний час роботи / Максимально можливий час	Оцінює часове використання обладнання	Дає змогу оцінити втрати часу
12	Коефіцієнт інтенсивного використання устаткування	Фактичний випуск / Максимальний випуск	Показує використання потужності устаткування	Відображає технічні резерви виробництва
13	Інтегральний коефіцієнт використання устаткування	Кекст × Кінт	Комплексна оцінка рівня використання обладнання	Дає повну характеристику ефективності роботи
14	Питома вага активної частини ОФ	Вартість активної частини / Загальна вартість ОФ	Характеризує технічний рівень фондів	Зростання частки активної частини – позитивна тенденція
15	Ступінь оновлення активної частини	Вартість придбаних активних ОФ / Вартість активної частини	Показує інвестиції у виробничо-технологічну базу	Важливий для високотехнологічних підприємств
16	Коефіцієнт інвестиційної активності	Капітальні інвестиції / Вартість ОФ	Відображає темпи розвитку та технічного переозброєння	Високі значення свідчать про модернізацію

17	Амортизаційне навантаження	Амортизаційні відрахування / Чистий дохід	Рівень витрат на відновлення фондів	Важливий для оцінки фінансової стійкості
18	Частка модернізованих фондів	Вартість модернізованих ОФ / Загальна вартість ОФ	Показує обсяг капітального ремонту та модернізації	Відображає оновлення без заміни устаткування
19	Показник технічної придатності	(Первісна – Знос) / Первісна	Оцінює залишковий технічний ресурс фондів	Важливий для рішень щодо списання
20	Темп росту основних фондів	(ОФкр – ОФпр) / ОФпр	Динаміка зміни фондів	Орієнтир інвестування та потужності виробництва

Джерело: систематизовано автором на підставі [33, 36, 39, 40]

Проведений теоретико-методичний аналіз системи показників оцінювання ефективності використання основних фондів дозволяє стверджувати, що ефективність матеріально-технічної бази підприємства формується під впливом комплексу економічних, технічних та організаційних факторів. Узагальнюючі показники дають змогу оцінити віддачу основних фондів у вигляді обсягів продукції та прибутку. Показники екстенсивного й інтенсивного використання відображають ступінь завантаження обладнання, що є важливим у контексті управління виробничими потужностями. Індикатори технічного стану забезпечують можливість контролю за рівнем зносу та темпами відтворення фондів.

Комплексне застосування цих показників забезпечує [41]:

- оцінку фактичного рівня ефективності використання основних фондів;
- своєчасне виявлення технологічних та організаційних проблем;
- обґрунтування рішень щодо модернізації виробництва;
- удосконалення системи управління основними фондами;
- визначення напрямів інвестицій з максимальним економічним ефектом.

Таким чином, система показників ефективності використання основних фондів є важливою складовою обліково-аналітичного забезпечення

діяльності підприємства, що сприяє зміцненню його конкурентних позицій, підвищенню продуктивності праці та забезпеченню стратегічної стійкості.

Проведений аналіз системи показників ефективності використання основних фондів дозволяє не лише оцінити їхній технічний і економічний стан, а й визначити ключові резерви підвищення продуктивності та рентабельності виробничих активів. Однак ефективне управління основними фондами неможливе без дотримання встановлених нормативно-правових вимог, що регламентують облік, оцінку та контроль за їх використанням.

Наступний підрозділ присвячений нормативно-правовій базі та принципам обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами. У ньому розглядаються законодавчі акти, державні стандарти бухгалтерського обліку та методичні рекомендації, які формують правові та організаційні основи для обліку, контролю і аналізу основних засобів на підприємстві.

1.3 Нормативно-правова база та принципи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами

Ефективне управління основними фондами підприємства потребує чіткого дотримання нормативно-правових вимог і методичних рекомендацій, що регламентують їх облік, оцінку, контроль та аналітичне забезпечення. Нормативно-правова база визначає порядок документування, формування первинних та зведених даних про основні фонди, способи нарахування амортизації, оцінки зносу та визначення їх залишкової вартості.

Обліково-аналітичне забезпечення управління основними фондами базується на дотриманні принципів достовірності, повноти та своєчасності інформації, що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо планування, модернізації та оптимізації використання основних фондів.

Основними документами, що регламентують облік і контроль основних фондів в Україні, є:

1. Податковий кодекс України – визначає правила амортизації та податкового обліку основних фондів [34].

2. Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – встановлюють загальні принципи ведення обліку та підготовки звітності [35].

3. Національні стандарти бухгалтерського обліку (НСБО), зокрема:

- НСБО 7 «Основні засоби» [29];
- НСБО 9 «Запаси» (частково для об'єктів, що амортизуються);
- НСБО 18 «Об'єднання та списання активів».

4. Методичні рекомендації Міністерства фінансів України – надають уточнення щодо обліку первісної вартості, переоцінки, амортизації та списання основних засобів.

5. Внутрішні нормативні документи підприємства – положення про бухгалтерський облік, інструкції щодо інвентаризації та внутрішнього контролю.

Таблиця 1.5 демонструє узагальнену структуру нормативно-правових актів, які регламентують порядок обліку, амортизації, переоцінки та списання основних фондів. Вони дають змогу систематизувати інформацію про законодавчі та методичні джерела, що впливають на управлінські рішення.

Таблиця 1.5 нормативно-правових актів дозволяють чітко визначити джерела регулювання обліку основних фондів і встановити відповідність внутрішніх процедур підприємства законодавчим вимогам.

Обліково-аналітичне забезпечення управління основними фондами базується на таких принципах [30]:

1. Повноти та достовірності інформації – всі операції з основними фондами повинні бути документально підтверджені.

2. Своєчасності відображення даних – оперативне введення інформації забезпечує актуальність аналітичних висновків.

Таблиця 1.5

Аналіз нормативно-правової бази управління основними фондами

№	Нормативно-правовий акт	Основні положення	Роль в обліково-аналітичному забезпеченні
1	Податковий кодекс України	Правила нарахування амортизації	Забезпечує відповідність податкового та бухгалтерського обліку
2	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Загальні принципи обліку	Формує законодавчу основу для ведення обліку та звітності
3	НСБО 7 «Основні засоби»	Первісна вартість, знос, переоцінка	Визначає методологію оцінки та відображення основних фондів у бухгалтерському обліку
4	Методичні рекомендації МФУ	Інструкції щодо обліку та інвентаризації	Підвищує точність та достовірність аналітичних даних
5	Внутрішні положення підприємства	Порядок обліку та контролю	Забезпечує організаційне виконання обліково-аналітичних процедур

Джерело: складено автором на основі законодавчих та методичних документів.

3. Системності – облік та аналіз ведеться у взаємопов'язаній формі, що дозволяє оцінювати ефективність використання основних фондів на різних рівнях управління.

4. Зв'язок з фінансовими результатами – дані обліку основних фондів інтегруються в систему фінансової звітності для аналізу рентабельності та продуктивності.

5. Контрольованість і стандартизованість – внутрішній контроль і єдиний методологічний підхід підвищують надійність інформації.

Рисунок 1.4 ілюструє схему обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами на підприємстві, що формують підґрунтя для організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних фондів. Схеми та графічні моделі демонструють логічний зв'язок між первинними документами, обліковими записами, аналітичними даними та управлінськими рішеннями.

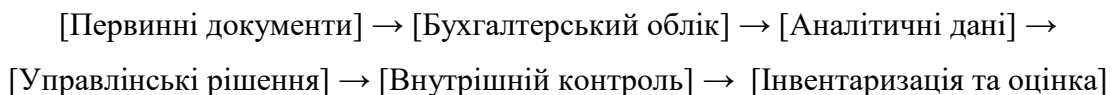


Рис. 1.4 Схеми обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами

Джерело: [31]

Візуалізація принципів обліково-аналітичного забезпечення показує логічну послідовність обробки даних та інтеграцію обліку з управлінським аналізом, що сприяє підвищенню достовірності та своєчасності інформації.

Отже, на підставі проведеного дослідження нормативно-правової бази управління основними фондами слід зробити наступні висновки.

1. Нормативно-правова база формує основу для організованого, достовірного та контрольованого обліку основних фондів, забезпечуючи юридичну та методологічну підтримку управлінських рішень.

2. Дотримання принципів обліково-аналітичного забезпечення дозволяє підприємству вести системний контроль за використанням основних фондів, оцінювати їх ефективність та своєчасно планувати модернізацію або заміну.

3. Використання комплексної системи показників і аналітичних інструментів забезпечує інтеграцію даних обліку з фінансовим аналізом, що підвищує прозорість управління та сприяє оптимізації ресурсів підприємства.

4. Впровадження внутрішнього контролю, регулярна інвентаризація та стандартизація обліково-аналітичних процедур підвищують надійність даних і дозволяють мінімізувати ризики знецінення або втрати активів.

5. Обліково-аналітичне забезпечення основних фондів є ключовим елементом управлінської діяльності, що спрямований на підвищення продуктивності, рентабельності та фінансової стабільності підприємства.

Висновки до розділу 1

Розділ 1 дозволив сформулювати теоретико-методичні засади обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами, визначити ключові показники ефективності їх використання та нормативно-правові аспекти організації обліку і контролю. Отримані результати створюють основу для подальшого практичного дослідження організації обліку, аналізу та удосконалення управління основними фондами на підприємстві ТОВ «Інталія 2010», а саме:

1. Економічна сутність основних фондів визначається їх роллю як матеріальної бази для забезпечення безперервного виробничого процесу, створення вартості продукції та формування амортизаційних відрахувань для відтворення активів. Основні фонди є ключовим фактором підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його фінансової стабільності. Класифікація основних фондів за функціональним призначенням, складом, формою власності та умовами використання дозволяє систематизувати активи підприємства та визначати напрями їх ефективного використання.

2. Система показників оцінювання ефективності використання основних фондів включає коефіцієнти фондівіддачі, фондомісткості, продуктивності основних фондів, рівня зносу та інтенсивності використання активів. Застосування комплексного підходу до оцінки дозволяє керівництву підприємства своєчасно виявляти проблеми та ухвалювати управлінські рішення щодо модернізації, оптимізації та заміни основних фондів.

3. Нормативно-правова база та принципи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами формують правове підґрунтя для організації обліку, контролю та аналітичної роботи. Використання національних стандартів бухгалтерського обліку, МСФЗ та внутрішніх положень підприємства забезпечує достовірність фінансової інформації та її відповідність потребам управління.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «Інталія 2010»

2.1 Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

ТОВ «Інталія 2010» розташоване в с. Озерна Білоцерківського району Київської області. Засновником підприємства є Петрівський Руслан Андрійович. Статутний капітал підприємства станом на 2024 рік становить 1000,00 грн.

Основними видами діяльності ТОВ «Інталія 2010» у 2024 році є:

- Виробництво виробів із недорогоцінних металів, плакованих дорогоцінними металами (крім біжутерії);
- Виробництво браслетів із недорогоцінних металів для наручних годинників;
- Виробництво та ремонт ювелірних виробів;
- Оптова торгівля годинниками та ювелірними виробами;
- Роздрібна торгівля годинниками та ювелірними виробами в спеціалізованих магазинах;
- Оптова торгівля металами та металевими рудами;
- Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах.

Створення моделей ювелірних виробів, від каблучок у вигляді корони до дитячих сережок, залишається складним та ресурсозатратним процесом. Підприємство забезпечує індивідуальний підхід до клієнтів, враховуючи особливості зовнішності, статури, стилю життя та одягу покупця.

Паспорт підприємства містить основні відомості щодо правового статусу, місцезнаходження, видів діяльності, чисельності персоналу та особливостей виробничо-торговельного процесу. Наведена інформація дозволяє сформулювати комплексне уявлення про умови функціонування ТОВ

«Інталія 2010», що впливають на характер організації праці, структуру фонду заробітної плати, систему нарахування податків та соціальних внесків.

Розглянемо організаційну характеристику підприємства (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Паспорт підприємства ТОВ «Інталія 2010»

Повне найменування	Інталія 2010
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Місцезнаходження	С. Озерна, Білоцерківський р-н, Київська обл.
Галузь	Роздрібна торгівля ювелірними виробами
Види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД	Коди економічної діяльності відповідно до КВЕД – секція G (оптова та роздрібна торгівля); клас 47.77 (Роздрібна торгівля годинниками та ювелірними виробами в спеціалізованих магазинах)
Інформація про основні види продукції або послуг	Ювелірні вироби власного виробництва з золота та срібла
Кількість працівників, та їх склад	Люди – чисельність організації 6 співробітників: 70% - жінки, вік 20-45 років; непромисловий персонал – продавці на магазинах, фахівці – співробітники офісу)

Джерело: сформовано за інформацією підприємства

Аналіз паспортних даних ТОВ «Інталія 2010» дає змогу зробити висновок, що підприємство є малим суб'єктом господарювання з чітко визначеною організаційно-правовою формою та спеціалізацією у сфері роздрібної торгівлі ювелірними виробами. Визначені види економічної діяльності згідно з КВЕД, а також наявність власного виробництва ювелірних виробів, зумовлюють особливості формування фонду оплати праці та вибір відповідної облікової політики. Невелика чисельність персоналу, переважання продавців і фахівців офісу, а також статеві-вікові характеристики колективу створюють специфічні умови організації праці та розрахунків із працівниками. Узагальнена характеристика підприємства слугує основою для подальшого дослідження документального оформлення нарахування зарплати, визначення податкових зобов'язань та оцінювання системи оплати праці у наступних підрозділах.

На рис. 2.1 представлено динаміку основних засобів ТОВ «Інталія 2010».

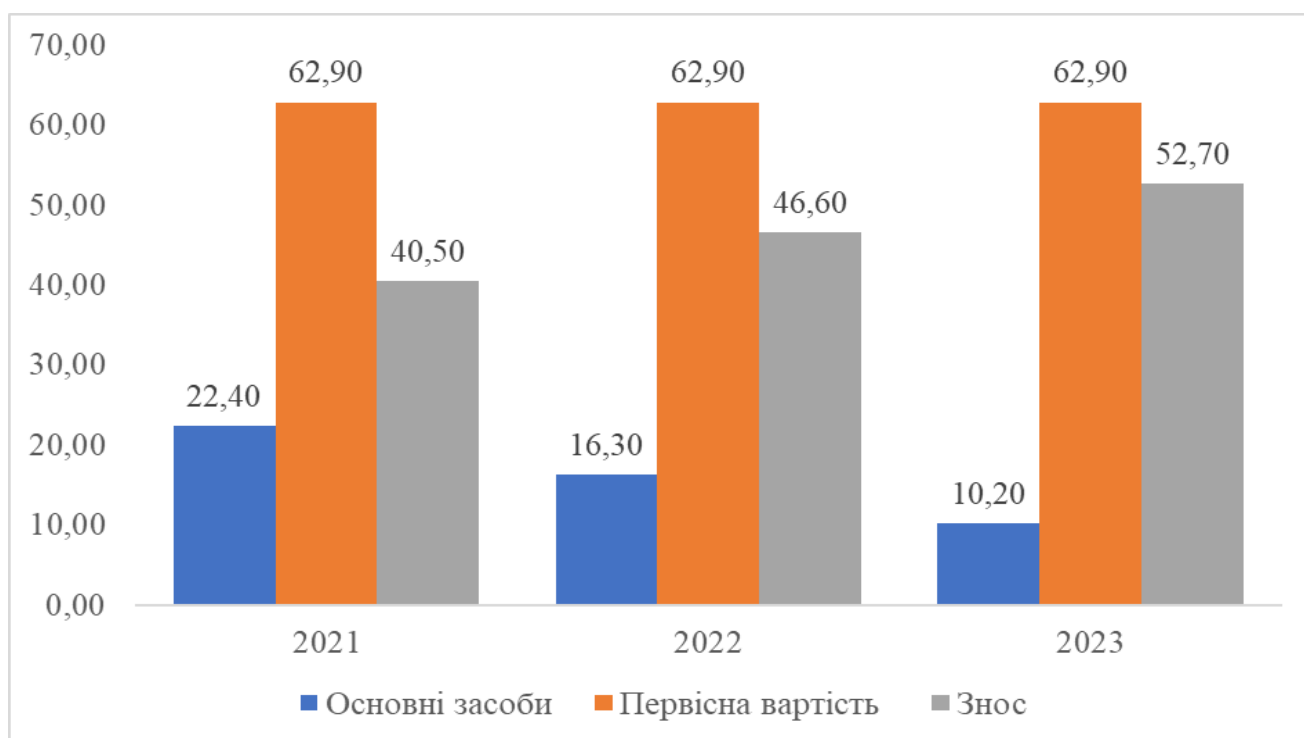


Рис. 2.1 Динаміка основних засобів ТОВ «Інталія 2010»

Джерело: сформовано за даними звітності підприємства

З рис. 2.1 спостерігається незмінна первісна вартість основних засобів підприємства, що свідчить про непридбання нових необоротних активів, модернізацію, інноваційні зміни, тощо. Максимальна величина зносу основних засобів зафіксована у 2023 році, а мінімальна – у 2021 році. Разом із позитивною динамікою обсягів основних засобів за залишковою вартістю такі показники можуть бути свідченням нарощення підприємством потужності, розширення його можливостей у сфері обслуговування населення, забезпечення його медичними послугами належної якості у необхідній для рівня районної лікарні кількості.

На рис. 2.2 унаочнено динаміку оборотних і необоротних активів досліджуваного підприємства за 2021-2023 рр.

Помітно, що необоротні активи становлять незначну частину від загальної кількості активів підприємства, та їх обсяг стрімко зменшився у 2023 році порівняно з попередніми періодами. Основну частину активів

підприємства складають оборотні активи. Спостерігається динаміка до зростання їх обсягів впродовж трьох років поспіль.



Рис. 2.2 Динаміка оборотних і необоротних активів ТОВ «Інталія 2010»

Джерело: сформовано за даними звітності підприємства

Проаналізуємо основні техніко-економічні показники роботи ТОВ «Інталія 2010» (табл. 2.2).

Отже, чистий дохід від реалізації продукції у 2024 році збільшився на 36,0 % в порівнянні з 2022 роком. Собівартість виготовлення продукції зменшилася на 24,47 % у 2024 році у зв'язку зі значним збільшенням цін на сировину. Розмір фонду оплати праці протягом 2022 – 2024 років зростає на 73,55 %. Це говорить про те, що підприємство зацікавлене у постійних та кваліфікованих кадрах та їх мотивації. Середньооблікова кількість штатних працівників у 2024 році порівняно з 2022 роком зросла на 1 особу. Показник продуктивності праці за досліджувані роки має тенденцію до підвищення, що є позитивним показником для діяльності усього підприємства, у 2023 році порівняно з 2021 роком продуктивність праці зросла на 3293 тис. грн, або ж на 28,03 %.

Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Інталія 2010»

Показники	Одиниці виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. / 2022 р.	
					Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробництва продукції у вартісному виразі	тис. грн.	78200	90254	98500	20300	125,96
2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	549,7	730,3	792,0	242,3	144,08
3. Середньооблікова кількість штатних працівників	осіб	5	6	6	1	120,00
4. Середньорічна вартість основних виробничих фондів	тис. грн.	16,3	10,2	9,8	-6,5	60,12
5. Фонд оплати праці штатних працівників	тис. грн.	53908,2	68577,8	72000	18091,8	133,56
6. Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	375,5	328,4	320,0	-55,5	85,22
7. Інші операційні доходи	тис. грн.	8,6	35,0	37,5	28,9	436,05
8. Інші операційні витрати	тис. грн.	283,3	147,8	140,0	-143,3	49,42
9. Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	(100,5)	237,0	367,5	468	-365,67
10. Продуктивність праці	тис. грн.	15640	15042	16417	777	104,97
11. Середньорічна заробітна плата штатного працівника	тис. грн.	11800	12400	12900	1100	109,32
12. Фондоозброєність	тис. грн.	3,26	1,7	1,63	-1,63	50,00

Джерело: сформовано за даними звітності підприємства

Отже, станом на кінець 2024 року підприємству вдалося спрацювати прибутково. Це свідчить про його стратегічні перспективи, а також можливості для подальшого розвитку у представленій галузі. Середня кількість працівників на цей період налічувала 6 осіб, а з такою кількістю персоналу необхідно проводити ефективну кадрову роботу з послідовною та безперервною роботою над модернізацією форм і методів управління персоналом.

Проведений аналіз організаційно-економічних показників ТОВ «Інталія 2010» та динаміки його основних фондів дозволяє зробити висновок про стабільність діяльності підприємства, наявність ресурсного потенціалу та можливості для подальшого розвитку. Водночас виявлені зміни у структурі та вартості необоротних активів, а також показники фондівіддачі та продуктивності праці вказують на необхідність оцінки ефективності їх використання.

Наступним етапом дослідження є оцінка облікового та аналітичного забезпечення управління основними фондами, що дасть змогу визначити ступінь повноти, точності та своєчасності інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації використання ресурсів підприємства.

2.2 Оцінка облікового й аналітичного забезпечення управління основними фондами

Обліково-аналітичне забезпечення управління основними фондами є невід'ємною складовою ефективного управління ресурсами підприємства. Воно передбачає організацію бухгалтерського обліку, систематизацію даних про стан, вартість та рух основних засобів, а також аналітичну оцінку ефективності їх використання [14].

Для ТОВ «Інталія 2010» забезпечення своєчасної та достовірної інформації про основні фонди є особливо важливим, оскільки підприємство займається виробництвом та реалізацією ювелірних виробів, де точність оцінки вартості обладнання та матеріалів безпосередньо впливає на собівартість продукції та прибутковість. Аналіз облікового та аналітичного забезпечення дозволяє визначити рівень автоматизації процесів, якість інформаційної бази та ефективність управлінських рішень у сфері основних фондів.

На підприємстві ведеться повний первинний та синтетичний облік основних фондів відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби». Ведеться реєстрація надходження, вибуття, переоцінки, амортизації та списання. Структура облікового забезпечення основних фондів ТОВ «Італія 2010» наведена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка облікового забезпечення основних фондів ТОВ «Італія 2010»

Елемент обліку	Форма обліку	Періодичність	Відповідальні особи
Придбання і введення в експлуатацію	Інвентарні картки, бухгалтерські проводки	При надходженні	Бухгалтер, завідувач складу
Амортизація	Облікова таблиця нарахування амортизації	Щомісяця	Головний бухгалтер
Переоцінка основних фондів	Журнал переоцінок, бухгалтерські записи	За потреби	Фінансовий відділ
Вибуття та списання	Акти на списання, бухгалтерські проводки	При списанні	Бухгалтер, комісія підприємства

Джерело: інтерпретовано за інформацією підприємства

Облік основних фондів організований структуровано, що забезпечує повну фіксацію руху та стану активів. Однак відсутність достатнього рівня автоматизації облікових процесів уповільнює підготовку аналітичних даних, що може впливати на оперативність управлінських рішень.

Аналітична робота спрямована на оцінку ефективності використання основних фондів, включає розрахунок фондівіддачі, фондомісткості, коефіцієнтів зносу та оновлення активів (табл. 2.4).

Дані таблиці 2.4 показують стабільне зростання фондівіддачі та зниження фондомісткості, що свідчить про підвищення ефективності використання основних фондів. Проте збільшення зносу активів і мінімальна частка оновлення у 2023 році вказують на необхідність модернізації обладнання та впровадження стратегії планового оновлення основних засобів.

Основні аналітичні показники використання основних фондів ТОВ**«Інталія 2010» (2022–2024 рр.)**

Показник	Одиниці виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р./2022 р.
Фондовіддача	тис. грн/тис. грн	4,79	8,85	10,20	+5,41
Фондомісткість	тис. грн/тис. грн	0,21	0,11	0,098	-0,112
Знос основних фондів	%	25	28	30	+5
Оновлення основних фондів	%	3	0	2	-1
Частка оборотних активів	%	83,7	88,3	89,5	+5,8

Джерело: сформовано за даними підприємства

Отже, на основі проведеної оцінки облікового та аналітичного забезпечення управління основними фондами можна зробити висновок, що підприємство ТОВ «Інталія 2010» має належну організацію обліку та аналітики, проте потребує підвищення рівня автоматизації та впровадження стратегічного планування оновлення активів. Це створює необхідну основу для подальшого детального аналізу стану та ефективності використання основних фондів підприємства, який дозволить оцінити їх реальний вплив на фінансово-господарську діяльність та виробничі показники.

Аналіз стану та ефективності використання основних фондів є ключовим елементом оцінювання виробничого потенціалу підприємства й визначення його реальної здатності забезпечувати стабільний обсяг діяльності, конкурентоспроможність та фінансову стійкість.

2.3 Аналіз стану та ефективності використання основних фондів підприємства

Дослідження динаміки вартості, структури, ступеня зношеності та показників ефективності використання основних фондів дає можливість встановити проблемні зони управління активами, обґрунтувати потреби в

оновленні матеріально-технічної бази, а також виявити резерви підвищення продуктивності.

У цьому підрозділі здійснюється аналіз основних фондів підприємства ТОВ «Інталія 2010» за 2022–2024 рр., що дозволяє оцінити тенденції розвитку, зміни технічного стану та результативність їх використання.

Для виявлення тенденцій зміни виробничого потенціалу розглянемо динаміку середньорічної вартості основних фондів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.5 відображає зміни середньорічної вартості основних фондів підприємства, що дозволяє оцінити масштаби оновлення та інтенсивність інвестицій у виробничу інфраструктуру.

Таблиця 2.5

Динаміка середньорічної вартості основних фондів підприємства у 2022–2024 рр.

Рік	Середньорічна вартість, тис. грн	Темп зростання, %
2022	5 820	—
2023	6 150	105,7
2024	6 780	110,2

Джерело: сформовано за даними підприємства

За 2022–2024 рр. вартість основних фондів зросла на 960 тис. грн (16,5%), що свідчить про поступовий розвиток матеріально-технічної бази. Позитивна динаміка може бути зумовлена модернізацією обладнання та придбанням нових об'єктів, що є передумовою підвищення ефективності діяльності.

Стан основних фондів характеризується рівнем їх зносу та коефіцієнтом придатності. Таблиця 2.6 дає можливість оцінити фізичний стан основних фондів, ступінь їх зношеності та рівень оновленості, що безпосередньо впливає на продуктивність та експлуатаційні витрати.

Коефіцієнт зносу щороку зростає, що свідчить про старіння основних фондів та недостатні темпи їх оновлення. У 2024 р. знос досяг 44,7%, що є граничним для ефективної експлуатації. Зниження коефіцієнта придатності

до 55,3% вказує на потребу в більш активній модернізації та капітальних інвестиціях.

Таблиця 2.6

Показники технічного стану основних фондів у 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
Первісна вартість, тис. грн	9 400	9 980	10 650
Накопичений знос, тис. грн	3 920	4 280	4 760
Коефіцієнт зносу, %	41,7	42,9	44,7
Коефіцієнт придатності, %	58,3	57,1	55,3

Джерело: сформовано за даними підприємства

Для оцінки результативності використання основних фондів застосовуються показники фондovіддачі, фондомісткості та фондоозброєності праці. Таблиця 2.7 характеризує рівень ефективності використання основних фондів, що відображає взаємозв'язок між обсягами виробничої діяльності та величиною виробничих активів.

Таблиця 2.7

Показники ефективності використання основних фондів підприємства у 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	18 400	20 100	22 500
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	5 820	6 150	6 780
Фондовіддача, грн/грн	3,16	3,27	3,32
Фондомісткість, грн/грн	0,316	0,306	0,301
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	52	55	57
Фондоозброєність, тис. грн/особу	112	112	119

Джерело: сформовано за даними підприємства

Фондовіддача зросла з 3,16 до 3,32 грн/грн, що свідчить про підвищення продуктивності використання основних фондів. Фондомісткість відповідно зменшується, що є позитивним явищем і означає зниження витрат основних засобів на одиницю продукції. Зростання фондоозброєності до 119 тис. грн/особу відображає посилення технічної оснащеності праці та потенціалу підвищення продуктивності працівників.

Таблиця 2.8 відображає інтенсивність відтворення основних фондів та дозволяє визначити баланс між їх оновленням і вибуттям.

Таблиця 2.8

Динаміка коефіцієнтів руху основних фондів у 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
Коефіцієнт оновлення, %	4,1	5,3	6,2
Коефіцієнт вибуття, %	2,7	3,1	3,5
Чистий приріст основних фондів, %	1,4	2,2	2,7

Джерело: сформовано за даними підприємства

Коефіцієнт оновлення зростає щороку, проте темпи вибуття також підвищуються. Чистий приріст має позитивну динаміку, що свідчить про розширене відтворення активів, хоча його рівень залишається недостатньо високим для швидкої модернізації матеріально-технічної бази.

Аналіз стану та ефективності використання основних фондів підприємства показав: поступове зростання середньорічної вартості основних фондів, що свідчить про інвестування у виробничі активи; спостерігається тенденція до старіння основних фондів — коефіцієнт зносу у 2024 р. перевищив 44%, що вимагає посилення оновлення; показники ефективності мають позитивну динаміку: фондівіддача зростає, фондомісткість знижується, фондоозброєність підвищується; темпи оновлення основних фондів є недостатніми для суттєвого зниження їх зношеності; підприємству доцільно посилити інвестиції у модернізацію обладнання, впроваджувати цифрові інструменти контролю та підвищувати технологічний рівень виробничих процесів.

Загалом, основні фонди підприємства використовуються відносно ефективно, однак технічний стан активів та темпи їх оновлення потребують удосконалення.

Висновки до розділу 2

У процесі дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами підприємства проведено комплексний аналіз організаційно-економічних умов його діяльності, стану облікової системи та

результативності використання виробничих активів у 2022–2024 рр. Одержані результати дозволили сформулювати такі узагальнення.

По-перше, встановлено, що підприємство характеризується стабільними темпами розвитку, розширенням масштабів господарської діяльності та зростанням обсягів реалізації продукції. Організаційно-економічні умови функціонування ТОВ «Інталія 2010» створюють передумови для забезпечення належного рівня управління основними фондами, а структура активів свідчить про вагому частку виробничих засобів у загальній вартості майна підприємства.

По-друге, оцінка стану облікового та аналітичного забезпечення показала, що система бухгалтерського обліку основних фондів сформована відповідно до вимог чинного нормативно-правового поля. Підприємство дотримується положень НП(С)БО, забезпечує документальне оформлення операцій та веде реєстри аналітичного обліку за об'єктами основних засобів. Разом з тим виявлено потребу в удосконаленні аналітичної складової, зокрема у впровадженні автоматизованих інструментів моніторингу технічного стану активів.

По-третє, результати аналізу стану та ефективності використання основних фондів показали, що підприємство демонструє позитивну динаміку середньорічної вартості основних засобів, однак темпи їх оновлення є недостатніми для суттєвого зниження рівня зношеності. Коефіцієнт зносу у 2024 р. перевищив 44%, що свідчить про необхідність активного впровадження програм модернізації та капітальних інвестицій.

Загалом проведене дослідження доводить, що обліково-аналітичне забезпечення управління основними фондами функціонує на достатньому рівні, але потребує модернізації у напрямі цифровізації, розширення аналітичного інструментарію та підвищення точності і оперативності інформації.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ

3.1 Використання сучасних цифрових технологій у системі обліку основних фондів

Цифрова трансформація є сучасним пріоритетом розвитку підприємств, що прагнуть до підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та прозорості управлінських процесів. Особливого значення цифрові інструменти набувають у сфері обліку основних фондів, оскільки саме облік та аналітика необоротних активів визначають можливості підприємства підтримувати високу технічну оснащеність, забезпечувати раціональне використання ресурсів та приймати економічно обґрунтовані рішення щодо модернізації виробничої бази.

Використання ERP-систем, аналітичних платформ і цифрових інструментів управління дозволяє автоматизувати процеси документування, спростити контроль за технічним станом основних фондів, забезпечити моніторинг у режимі реального часу та інтегрувати облік у загальну інформаційну систему підприємства [4, 5].

У цьому підрозділі проаналізовано ключові цифрові системи, їх функціональні можливості й переваги, а також представлено інтерактивну схему цифровізації та порівняльну характеристику ERP-рішень.

Автоматизація обліку основних фондів здійснюється через впровадження інтегрованих ERP-платформ, які забезпечують комплексне управління ресурсами підприємства, включаючи облік, фінанси, виробництво, закупівлі та аналітику. Для українських підприємств найбільш актуальними залишаються BAS ERP, 1С:Підприємство (попередні версії) та SAP ERP/SAP S/4HANA [15].

ERP-системи дозволяють [12]:

- вести детальні інвентарні картки основних засобів;
- автоматизувати розрахунок амортизації;
- формувати повний пакет первинних документів;
- проводити індексацію, модернізацію та переоцінку;
- підключати модулі бюджетування та прогнозування;
- інтегрувати облік із виробничими процесами.

Для систематизації їх особливостей подано порівняльну таблицю 3.1. Таблиця 3.1 узагальнює ключові характеристики найпоширеніших ERP-платформ, що застосовуються для автоматизації обліку основних фондів. Її мета — продемонструвати відмінності між різними системами, визначити їх функціональні можливості та області найефективнішого використання.

Таблиця 3.1

Порівняльна характеристика ERP-систем, що використовуються для обліку основних фондів

Критерій	BAS ERP	1С:Підприємство	SAP ERP / S4HANA
Функціональна складність	Висока	Середня	Дуже висока
Рівень автоматизації обліку ОЗ	Повний	Частковий/повний	Повний
Можливість інтеграції з ВІ	Так	Обмежено	Так
Гнучкість налаштування	Висока	Висока	Середня
Вартість впровадження	Середня	Низька	Дуже висока
Підходить для підприємств	Малі/середні/великі	Малі/середні	Середні/великі
Хмарні рішення	Так	Є	Так
Підтримка міжнародних стандартів	Частково	Ні	Так (МСФЗ)

Джерело: [16, 17, 18]

Порівняльний аналіз свідчить, що SAP ERP є найбільш потужним і дорогим рішенням, тоді як BAS ERP — оптимальний варіант для більшості українських підприємств завдяки гнучкості та помірній вартості впровадження. 1С: Підприємство поступається сучасним вимогам, але залишається популярним серед невеликих компаній. Вибір конкретної системи залежить від масштабів підприємства, рівня автоматизації та фінансових можливостей.

Бізнес-аналітика є ключовим елементом цифрового управління основними фондами. Аналітичні системи дозволяють обробляти великі масиви даних, створювати інтерактивні візуалізації та формувати систему ключових показників ефективності.

Переваги використання ВІ-систем [19, 21]:

- інтерактивні дашборди;
- автоматичне оновлення даних з ERP-систем;
- деталізація інформації до рівня окремих інвентарних об'єктів;
- можливість прогнозування та сценарного аналізу;
- інструменти для удосконалення управлінських рішень.

Схема на рисунку 3.1 відображає логіку функціонування цифрової системи управління основними фондами — від первинного обліку до формування комплексної управлінської аналітики.

ERP-система → База даних → ВІ-платформа (Power BI/Tableau) → Аналітичні звіти → Управлінські рішення

Рис. 3.1 Схема цифровізації системи обліку основних фондів

Джерело: [20]

Представлена схема показує, що цифровізація обліку основних фондів забезпечує безперервність інформаційного потоку, високу прозорість та оперативність прийняття рішень. Вона формує інтегроване цифрове середовище, у якому всі підсистеми працюють узгоджено, а керівництво отримує доступ до даних у режимі реального часу.

Цифровізація надає підприємству важливі переваги [24]:

1. Підвищення достовірності облікових даних. Автоматизація мінімізує помилки, дублювання та неточності.
2. Оперативний моніторинг стану основних фондів. Аналітичні платформи показують ключові КРІ в режимі реального часу.
3. Оптимізація капітальних інвестицій. Підприємство може прогнозувати ефективність модернізації та ремонтів.

4. Єдиний інформаційний простір. Облік, аналіз, бюджетування, логістика — інтегровані в одну систему.

5. Підвищення ефективності роботи бухгалтерії та аналітиків. Знижується рутинне навантаження, зростає якість аналітичної роботи.

6. Формування цифрової стратегії розвитку основних фондів. Дані стають основою для ухвалення стратегічних рішень.

Упровадження сучасних цифрових технологій у систему обліку основних фондів значно підвищує ефективність управління матеріально-технічною базою підприємства. ERP-системи забезпечують комплексну автоматизацію облікових процесів, а ВІ-платформи створюють можливості для глибокого аналізу та моніторингу [25].

Порівняльна характеристика ERP-рішень свідчить, що вибір програмного забезпечення залежить від масштабу та специфіки підприємства, але для більшості українських компаній найбільш оптимальним є BAS ERP [28]. Цифровізація сприяє підвищенню прозорості, точності облікової інформації й обґрунтованості управлінських рішень щодо оновлення, модернізації та експлуатації основних фондів.

У той час як цифрові технології забезпечують автоматизацію процесів та підвищення якості інформаційного забезпечення, важливою складовою ефективного управління основними фондами залишається методичний підхід до оцінювання результативності їх використання [38]. Тому наступний підрозділ буде присвячено удосконаленню методики аналізу ефективності використання основних фондів, яка базується як на традиційних економічних показниках, так і на нових можливостях, що відкриває цифровізація.

3.2 Удосконалення методики аналізу ефективності використання основних фондів

Ефективне управління основними фондами потребує застосування не лише традиційних методів аналізу, а й сучасних підходів, що базуються на

концепції ключових показників ефективності (КРІ), аналітичних коефіцієнтах, цифрових методах обробки інформації та сценарному прогнозуванні [37]. Традиційні показники — фондвіддача, фондомісткість, коефіцієнти оновлення та вибуття — залишаються важливими, проте вони не забезпечують комплексної оцінки стратегічного впливу основних фондів на результативність діяльності підприємства.

Запровадження інтегрованої методики аналізу, яка об'єднує КРІ, трендові моделі, індексний аналіз та прогнозування сценаріїв розвитку, дозволяє формувати більш точні управлінські висновки та підтримувати стратегічне планування. Тому важливим напрямом удосконалення є формування гнучкої, цифрової та аналітично орієнтованої системи оцінювання, яка враховує ситуаційні зміни, зовнішні ризики та технологічну динаміку.

Таблиця 3.2 узагальнює ключові показники ефективності (КРІ), рекомендовані для оцінювання стану і використання основних фондів у сучасних умовах.

Таблиця 3.2

Система ключових показників ефективності (КРІ) використання основних фондів

Група КРІ	Показник	Зміст	Управлінське значення
Технічні	Коефіцієнт оновлення	Частка вартості нового обладнання у загальній вартості	Оцінка технологічної модернізації
	Коефіцієнт вибуття	Частка вибулих фондів	Визначення рівня фізичного зносу
	Коефіцієнт придатності	Частка придатних до експлуатації фондів	Оцінка реальної технічної спроможності
Економічні	Фондовіддача	Обсяг продукції на 1 грн основних фондів	Вимірювання ефективності капіталовкладень
	Рентабельність основних фондів	Прибуток на одиницю вартості фондів	Фінансова доцільність експлуатації
Стратегічні	Індекс технічного переозброєння	Динаміка модернізації	Стратегічний розвиток
	Індекс цифрової інтеграції	Частка цифрових технологій у системі управління	Рівень цифровізації підприємства

Джерело: [41]

Вона демонструє можливість охоплення як технічних, так і економічних параметрів, що дозволяє застосовувати комплексний підхід із залученням цифрових інструментів.

Запропонована система KPI дозволяє розширити традиційний аналіз основних фондів і підвищити його практичність. Її використання забезпечує комплексне охоплення технічних, економічних та стратегічних аспектів. На відміну від класичних показників, KPI формують основу для цифрової аналітики, візуалізації та автоматизованого моніторингу у сучасних ERP- та BI-системах.

Рисунок 3.2 демонструє узагальнену схему методики аналізу основних фондів, що включає KPI, коефіцієнтний аналіз і прогнозування з використанням цифрових технологій.

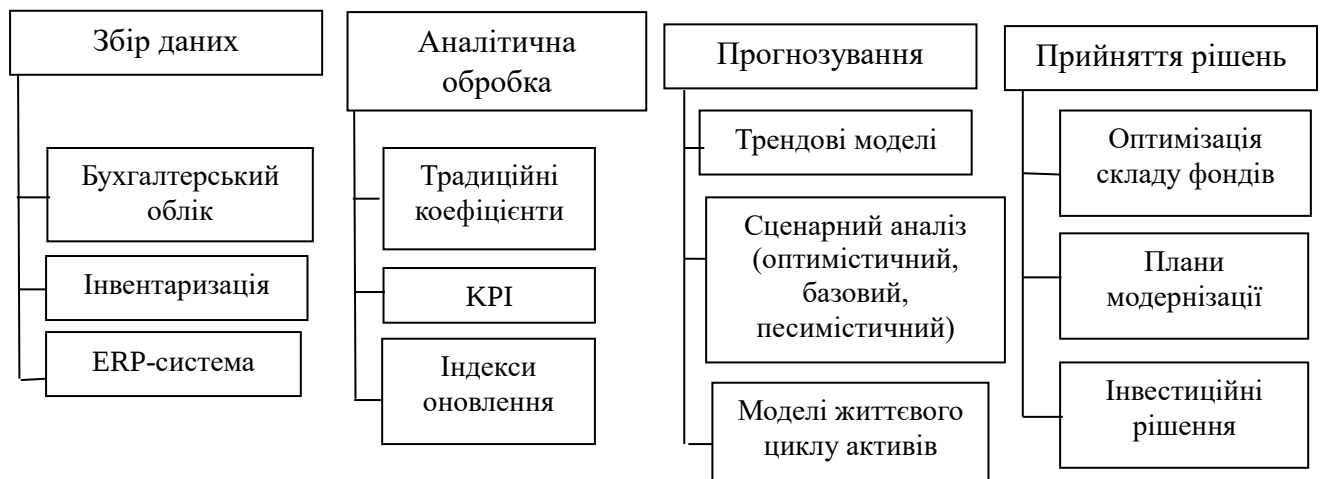


Рис. 3.2 Інтегрована методика удосконаленого аналізу основних фондів

Джерело: [44]

Схема демонструє взаємозв'язок між аналітичними елементами оцінювання основних фондів та їх інтеграцією в єдину систему управління. Використання цифрових і BI-рішень дозволяє автоматизувати процеси аналізу, підвищити точність прогнозів і прискорити ухвалення рішень щодо модернізації.

Таблиця 3.3 представлена як інструмент для оцінки динаміки технічного стану основних фондів на основі індексного підходу. Вона дає змогу аналізувати зміни за роками та визначати тенденції.

Таблиця 3.3

**Динаміка показників технічного стану основних фондів підприємства
(2022–2024 рр.)**

Рік	Коефіцієнт оновлення, %	Коефіцієнт вибуття, %	Коефіцієнт придатності, %	Індекс технічного переозброєння
2022	4,8	2,1	76	1,00
2023	6,2	1,8	78	1,15
2024	7,9	1,5	82	1,27

Джерело: сформовано за даними підприємства

Динаміка показників за період 2022–2024 рр. свідчить про поступове покращення технічного стану основних фондів. Зростання коефіцієнта оновлення та індексу переозброєння вказує на модернізацію виробничої бази, а зменшення вибуття та зростання придатності — на ефективну технічну політику підприємства.

Таблиця 3.4 представлена для демонстрації можливостей сценарного моделювання стану основних фондів. Це дозволяє прогнозувати майбутні потреби у модернізації залежно від фінансових умов та зовнішніх факторів.

Сценарне прогнозування демонструє, що темпи розвитку виробничої бази значною мірою залежать від обсягів інвестицій та загальної економічної ситуації. Оптимістичний сценарій забезпечує істотне зростання продуктивності, тоді як песимістичний — лише підтримання мінімально необхідного рівня технічного стану.

Таблиця 3.4

Сценарії прогнозування розвитку основних фондів на 2025–2027 рр.

Показник / Сценарій	Оптимістичний	Базовий	Песимістичний
Темп оновлення фондів, %	10,5	7,0	4,2
Індекс технічного стану	1,45	1,32	1,18
Потреба в інвестиціях, млн грн	18	12	7
Очікуваний приріст продуктивності, %	12	7	3

Джерело: сформовано за даними підприємства

Удосконалення методики аналізу ефективності використання основних фондів має ґрунтуватися на інтеграції сучасних цифрових інструментів, KPI, індексних моделей та сценарного прогнозування. Запропонований аналітичний підхід дозволяє [43]:

- суттєво підвищити якість управлінських рішень щодо модернізації та оптимізації основних фондів;
- забезпечити оперативний моніторинг технічного стану;
- прогнозувати інвестиційні потреби;
- формувати перспективні плани розвитку виробничої інфраструктури.

Отже, результати удосконаленої методики аналізу основних фондів, представлені у підрозділі 3.2, свідчать про те, що сучасні умови господарювання потребують не лише розширення інструментарію оцінювання, але й формування цілісного інформаційного простору для підтримки управлінських рішень.

Запровадження KPI, індексного аналізу та сценарного моделювання забезпечує більш точну оцінку технічного стану та інвестиційної привабливості основних фондів, однак ефективність цих підходів значно зростає за наявності інтегрованої системи збору, обробки та використання даних. Необхідність переходу до комплексної моделі управління зумовлена зростанням обсягів інформації, потребою у швидкій аналітичній обробці даних та актуальністю синхронізації облікових процесів між структурними підрозділами підприємства.

Саме тому наступний етап удосконалення управління основними фондами полягає у створенні інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення, яка об'єднуватиме всі інформаційні потоки в єдину базу даних, забезпечуватиме узгодженість організаційних рішень і створюватиме передумови для підвищення економічної ефективності.

У підрозділі 3.3 «Формування інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами» буде розглянуто концептуальні засади побудови такої системи, визначено організаційно-

економічний механізм її функціонування та наведено очікувані результати від упровадження відповідних заходів на підприємстві.

3.3 Формування інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами

Ефективне управління основними фондами потребує інтеграції облікових і аналітичних процесів в єдину систему, що забезпечує своєчасний доступ до даних, прозорість управлінських рішень та можливість прогнозування розвитку основних фондів. Формування інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення спрямоване на оптимізацію обліку, контролю та аналізу ресурсів підприємства, підвищення ефективності використання основних фондів та забезпечення стратегічного планування їх оновлення і модернізації.

Основні завдання підрозділу [45]:

1. Визначити концептуальні засади створення єдиної бази даних по основних фондах.
2. Розробити організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління.
3. Оцінити очікувані результати впровадження інтегрованої системи.

Єдина база даних передбачає об'єднання облікової та аналітичної інформації щодо основних фондів у цифровому форматі, що дозволяє:

- централізовано зберігати дані про первісну та залишкову вартість, амортизацію, ремонтні та модернізаційні роботи;
- забезпечувати автоматичне формування показників ефективності використання основних фондів;
- інтегрувати дані з ERP-системами, бухгалтерським обліком та аналітичними платформами (Power BI, Tableau).

Сучасні підприємства, що прагнуть підвищити ефективність використання основних фондів, стикаються з необхідністю інтеграції

облікових, контрольних та аналітичних процесів у єдину систему. Традиційні методи ведення обліку та аналізу, що ґрунтуються на ручних операціях або розрізнених Excel-таблицях, не дозволяють оперативно отримувати достовірні дані, необхідні для управлінських рішень.

Інтегрована система обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами передбачає [46]:

1. Централізацію даних – всі відомості про первісну та залишкову вартість, амортизацію, модернізації та ремонти основних фондів збираються в єдиній базі.

2. Аналітичну прозорість – доступ до показників ефективності у реальному часі за допомогою цифрових дашбордів та аналітичних платформ (Power BI, Tableau).

3. Прогнозування та планування – моделювання сценаріїв розвитку основних фондів, оптимізація часу оновлення, модернізацій та капіталовкладень.

4. Автоматизацію управлінських процесів – використання ERP-систем (1C, BAS, SAP) для скорочення ручних операцій і мінімізації помилок.

Таке комплексне поєднання обліку, контролю та аналітики забезпечує своєчасність прийняття рішень, підвищує прозорість управлінських процесів та дозволяє більш ефективно використовувати основні фонди підприємства.

Таблиці 3.5 демонструють структуру єдиної бази даних.

Таблиця 3.5

Структура єдиної бази даних основних фондів

Компонент бази	Опис даних	Формат	Частота оновлення
Первісна вартість	Вартість придбання об'єктів основних фондів	Числовий	Щомісяця
Залишкова вартість	Вартість після амортизації	Числовий	Щомісяця
Амортизація	Накопичена амортизація по об'єктах	Числовий	Щомісяця
Ремонт та модернізація	Дата та витрати на роботи	Текст + числа	Після виконання робіт
КРІ ефективності	Фондоозброєність, фондovіддача, коефіцієнт оновлення	Числовий	Щомісяця
Прогнозні показники	Планові надходження та вибуття	Числовий	Квартально

Джерело: [45]

Єдина база даних дозволяє централізувати інформацію, підвищити точність аналітичних показників та скоротити час підготовки управлінських звітів. Вона формує основу для побудови інтегрованої системи контролю та аналізу основних фондів. Централізоване зберігання даних дозволяє зменшити дублювання інформації та виключити помилки, що виникають при розрізненому веденні обліку [44].

Класифікація даних за компонентами (первісна вартість, залишкова вартість, амортизація, ремонти, KPI, прогнозні показники) забезпечує швидкий доступ до ключової інформації для управлінських рішень. Система оновлення даних дозволяє підприємству підтримувати актуальність інформації у реальному часі, що є критично важливим для аналізу ефективності використання основних фондів та планування їх розвитку.

Рисунок 3.3 демонструє, як цифровізація процесів обліку і аналітики дозволяє швидко оцінювати стан основних фондів та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

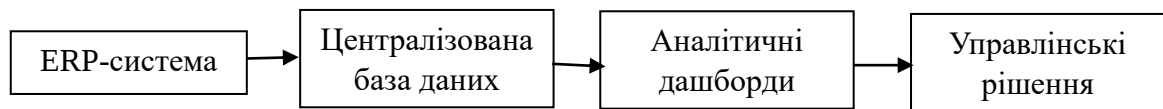


Рис. 3.3 Схема інтеграції ERP та аналітичних платформ [27]

Інтеграція ERP-систем із аналітичними платформами забезпечує безперервний потік інформації від первинного обліку до управлінської звітності. Візуалізація даних на дашбордах дозволяє керівництву швидко оцінювати стан основних фондів та ефективність використання ресурсів [33]. Цифровізація процесів зменшує витрати часу на підготовку звітів і підвищує точність управлінських рішень.

Для підвищення ефективності використання основних фондів пропонується механізм, який включає [38]:

1. Автоматизацію облікових процесів: використання ERP-систем для ведення обліку і контролю амортизації, ремонту та модернізації.

2. Впровадження системи KPI: фондівдача, фондомісткість, коефіцієнт оновлення, рівень використання та навантаження основних фондів.

3. Прогнозування та моделювання: побудова сценаріїв розвитку основних фондів, визначення оптимального часу оновлення та модернізації.

4. Регулярний моніторинг: аналітичні дашборди для оперативного контролю стану та ефективності використання ресурсів.

5. Зворотний зв'язок: постійне коригування планів і управлінських рішень на основі актуальної інформації.

Таблиця 3.6 демонструє організаційно-економічний механізм управління основними фондами. Запропонований механізм забезпечує послідовну інтеграцію обліку та аналітики, підвищує прозорість управлінських процесів і сприяє оптимальному використанню ресурсів підприємства, формує логічну послідовність управлінських дій – від введення даних до прийняття управлінських рішень.

Таблиця 3.6

Організаційно-економічний механізм управління основними фондами

Етап	Діяльність	Відповідальні	Очікуваний результат
1	Введення даних в ERP	Бухгалтерія	Точність обліку, єдина база
2	Визначення KPI	Відділ аналітики	Система показників ефективності
3	Формування звітності	ERP + аналітична платформа	Оперативна інформація для керівництва
4	Прогнозування та планування	Відділ управління	Оптимізація оновлення основних фондів
5	Коригування управлінських рішень	Топ-менеджмент	Підвищення ефективності та окупності активів

Джерело: [29]

Визначення KPI і регулярний моніторинг дозволяють оцінювати ефективність використання основних фондів та своєчасно реагувати на проблемні ділянки. Прогнозування та моделювання сценаріїв розвитку фондів сприяє оптимізації капіталовкладень і скороченню простоїв, що підвищує рентабельність підприємств.

Очікувані результати від впровадження інтегрованої системи:

1. Підвищення точності обліку: зменшення помилок та дублювання даних.

2. Прискорення прийняття управлінських рішень: оперативний доступ до актуальної інформації.

3. Оптимізація використання основних фондів: зниження простоїв, покращення планування ремонтів і модернізацій.

4. Підвищення фінансової ефективності: зростання фондovіддачі, зменшення витрат на обслуговування активів.

5. Сприяння цифровізації підприємства: інтеграція ERP і аналітичних платформ у єдину систему управління.

Рисунок 3.4 очікувані результати від упровадження інтегрованої системи.

Інтегрована система забезпечує комплексний ефект: економічний (зростання фондovіддачі, оптимізація капітальних витрат) та організаційний (скорочення часу на підготовку звітів, покращення контролю).

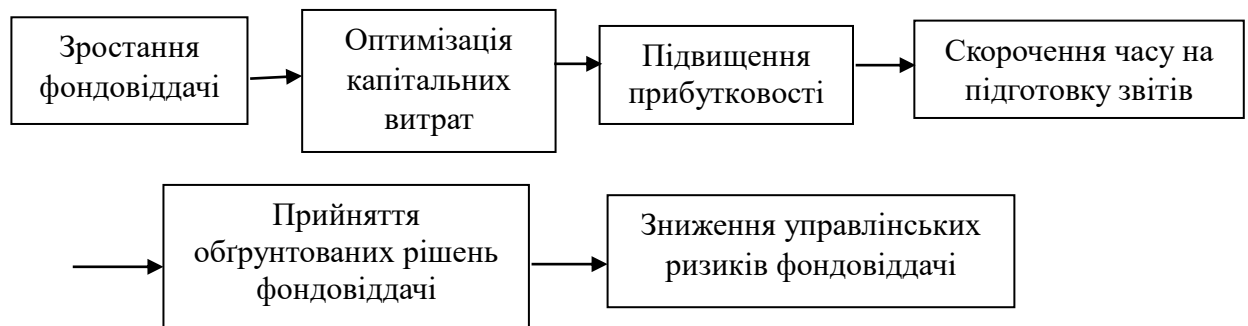


Рис. 3.4 Очікувані результати впровадження інтегрованої системи [41]

Впровадження цифрових технологій дозволяє прогнозувати розвиток основних фондів, визначати пріоритетні напрями оновлення та модернізації, а також зменшувати ризики простоїв або перевитрат ресурсів. Система сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів і створює умови для стратегічного планування розвитку підприємства [46].

Проведене дослідження та аналіз інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами засвідчили, що її впровадження є критично важливим для підвищення ефективності

використання активів підприємства. Створення єдиної бази даних забезпечує централізоване накопичення інформації про первісну та залишкову вартість фондів, амортизаційні нарахування, ремонти та модернізації, що дозволяє отримувати актуальні дані в режимі реального часу.

Запровадження організаційно-економічного механізму управління, який поєднує автоматизацію облікових процесів через ERP-системи та аналітичну обробку даних на цифрових платформах, сприяє підвищенню прозорості, точності та своєчасності управлінських рішень. Використання ключових показників ефективності (KPI), аналітичних коефіцієнтів і індексів оновлення дає можливість об'єктивно оцінювати ефективність використання основних фондів та своєчасно коригувати стратегію розвитку підприємства.

Моделювання сценаріїв розвитку основних фондів на основі прогнозних даних дозволяє прогнозувати потреби в оновленні активів, оптимізувати капітальні вкладення та планувати модернізації, що сприяє підвищенню фондівіддачі та загальної рентабельності підприємства [37].

Таким чином, впровадження інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами забезпечує комплексний економічний та організаційний ефект: підвищує ефективність використання ресурсів, сприяє стратегічному плануванню розвитку підприємства та створює умови для його фінансової стійкості і конкурентоспроможності на ринку.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі досліджено напрями удосконалення управління основними фондами підприємства на основі сучасних інформаційних систем та аналітичних методик. Проведений аналіз засвідчив, що інтеграція цифрових технологій, автоматизації обліку та використання систем ключових показників ефективності (KPI) дозволяє значно підвищити ефективність управління необоротними активами.

1. Використання сучасних цифрових технологій у системі обліку основних фондів сприяє централізації даних, підвищенню точності та своєчасності інформації. ERP-системи (1C, SAP, BAS) забезпечують автоматизацію облікових процесів, а аналітичні платформи (Power BI, Tableau) дозволяють моніторити стан фондів та оперативно приймати управлінські рішення.

2. Удосконалення методики аналізу ефективності використання основних фондів передбачає впровадження KPI, аналітичних коефіцієнтів і індексів оновлення активів. Моделювання сценаріїв розвитку основних фондів на основі прогнозних даних дозволяє планувати модернізацію та оновлення активів, оптимізувати капітальні вкладення та підвищувати фондовіддачу.

3. Формування інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення забезпечує комплексний контроль за використанням основних фондів, підвищує точність управлінської інформації та сприяє ефективному плануванню. Єдина база даних та організаційно-економічний механізм управління дозволяють своєчасно виявляти резерви підвищення ефективності використання активів, а цифровізація процесів сприяє підвищенню рентабельності підприємства.

4. Впровадження запропонованих заходів призведе до зростання ефективності використання основних фондів, зниження непродуктивних витрат, підвищення точності аналітичних прогнозів та своєчасного прийняття управлінських рішень. Це створює умови для стратегічного розвитку підприємства, підвищення його фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку.

5. Підсумовуючи, можна стверджувати, що інтеграція цифрових технологій, удосконалення аналітичних методик і створення єдиної системи обліково-аналітичного забезпечення формує сучасну, прозору і керовану модель управління основними фондами, що забезпечує оптимізацію ресурсів та підвищення загальної ефективності діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами підприємства. Аналіз матеріалів ТОВ «Інталія 2010» дозволив визначити ключові проблеми, показники ефективності та напрями вдосконалення управління необоротними активами, а також розробити пропозиції щодо їх цифровізації та інтеграції в систему управління.

1. Теоретико-методичні засади управління основними фондами. Встановлено, що основні фонди є ключовим фактором забезпечення виробничої діяльності підприємства. Вони впливають на обсяги виробництва, продуктивність праці та фінансові результати. Класифікація основних фондів за економічними ознаками, функціональним призначенням та терміном служби дозволяє формувати систему управління їх використанням. Удосконалення методів оцінки ефективності застосування фондів через показники фондівіддачі, фондомісткості, коефіцієнти оновлення і зносу забезпечує об'єктивну інформацію для прийняття управлінських рішень.

2. Аналіз обліково-аналітичного забезпечення. Дослідження облікового та аналітичного забезпечення ТОВ «Інталія 2010» показало, що існуюча система ведення обліку основних фондів дозволяє формувати первинні дані, однак потребує підвищення точності, автоматизації та використання цифрових технологій для аналізу та прогнозування. Оцінка стану фондів за 2022–2024 рр. виявила тенденції до зниження вартості необоротних активів та зростання фондівіддачі, що свідчить про позитивну динаміку продуктивності активів.

3. Удосконалення методики аналізу ефективності. Запровадження системи ключових показників ефективності (KPI), аналітичних коефіцієнтів та індексів оновлення активів дозволяє проводити глибокий аналіз ефективності використання основних фондів. Моделювання сценаріїв розвитку фондів на основі прогнозних даних дає можливість планувати

оновлення та модернізацію активів, оптимізувати капітальні витрати та підвищувати рентабельність підприємства.

4. Використання цифрових технологій. Впровадження ERP-систем (1C, SAP, BAS) та аналітичних платформ (Power BI, Tableau) забезпечує автоматизацію обліку, інтеграцію даних та оперативний контроль за станом фондів. Це дозволяє підвищити прозорість інформації, зменшити трудовитрати на облік і прискорити прийняття управлінських рішень.

5. Формування інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення. Створення єдиної бази даних, організаційно-економічного механізму контролю та планування основних фондів дозволяє забезпечити комплексний підхід до управління активами підприємства. Інтегрована система сприяє своєчасному виявленню резервів підвищення ефективності, оптимізації використання ресурсів та підвищенню фінансової стійкості підприємства.

6. Практичні результати та рекомендації. Впровадження запропонованих заходів забезпечить:

- підвищення ефективності використання основних фондів та фондівіддачі;
- скорочення непродуктивних витрат та оптимізацію капітальних вкладень;
- покращення обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень;
- підвищення прозорості, оперативності та точності управлінської інформації;
- зміцнення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства.

7. Використання сучасних цифрових технологій (ERP-систем 1C, SAP, BAS, аналітичні платформи Power BI, Tableau) забезпечує автоматизацію обліку, інтеграцію даних і оперативний контроль за станом основних фондів, що підвищує прозорість та оперативність управлінської інформації.

Удосконалення методики аналізу ефективності використання основних фондів за допомогою KPI, аналітичних коефіцієнтів, індексів оновлення та моделювання сценаріїв розвитку фондів дозволяє планувати їх модернізацію, оптимізувати капітальні витрати та підвищувати рентабельність підприємства.

Отже, комплексне удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами, поєднане із цифровізацією процесів та впровадженням сучасних методик аналізу, створює основу для ефективного, прозорого та керованого управління активами підприємства та забезпечує його стратегічний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беженар А.Ю. Особливості організації обліку необоротних активів бюджетних установ. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-195>.
2. Бровко Л. І., Ітерман Г. А. Політика управління необоротними активами підприємства. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : кол. моног. / за заг. ред. І. П. Приходька; ДДАЕУ. Дніпро: АРТ Пороги, 2020. С.151-161.
3. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
4. Веб-ресурс Property Times. Модернізація систем вентиляції та кондиціонування в промислових об'єктах: основні кроки. URL: https://propertytimes.com.ua/technologies/modernizatsiya_sistem_ventilyatsiyi_ta_konditsionuvannya_v_promislovih_obektah_osnovni_kroki.
5. Гайбура Ю. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2021. 176 с.
6. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Дем'янишина О. А., Ареп'єва О. В. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. / Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. І. 360 с.
7. Глущенко А. А., Скорнякова Ю. Б. Активи підприємства: питання облікової ідентифікації та відображення в обліку. *Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства: збірник статей молодих вчених*. Випуск 6 [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. С. 41-50.
8. Гнатюк А. А. Новий погляд на класифікацію необоротних матеріальних активів в умовах кризи. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 46-51. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-07).

9. Даценко Г.В., Гладій І.О., Майстер Л.А. Необоротні активи підприємства: проблеми організації обліку. *Інвестиції : практика та досвід*. 2024. № 10. С. 25-29. URL : <https://a-economics.com.ua/index.php/home/about>
10. Дерун І.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління необоротними активами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2015. 22 с.
11. Дудчик О. Ю., Сальникова Т. В. Сучасний стан та особливості відтворення необоротних активів підприємств України. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4 (70). С. 79–83.
12. Задорожний З.-М., Муравський В., Костецький Я., Задорожний М. Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 5(46). С. 149-160. URL : <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3791>.
13. Задорожний М.З. Актуальні питання обліку необоротних матеріальних активів. *Інструменти бухгалтерського обліку для бізнесу в соціальних мережах*. 2022. Тернопіль. ЗУНУ. С. 21-26.
14. Заціпас М. С., Біляк Т. О. Проблеми відтворення основних засобів підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/157.pdf>.
15. Камінська І. М., Дорош В. Ю., Ковальчук А. Ю. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. *Економічний форум*. 2019. № 1(3). С. 136-143.
16. Коваленко О. В., Громова І. В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. Вип. 7. С. 20–27.
17. Колісник О.П., Приходько К.К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-03>.
18. Копчикова І., Китайчук Т., Крупельницька І. Фінансовий аналіз управління фінансовим станом підприємства та приховані моменти недоліку

такого аналізу. *European Science*. 2023. № sge21-03. С. 31-32. URL: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2023-21-03-016>.

19. Костінюк О.В, Чайковська Т.С. Методологічні засади обліку необоротних активів. *Молодий вчений*. 2020. № 7 (83). С. 111-114. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-7-83-25>.

20. Костюнік О. В., Чиженко В. В. Удосконалення методологічних підходів до фінансового аналізу основних засобів підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. № 5 (85)/2020. С.18-22.

21. Костюнік О. В., Чайковська Т. С. Методологічні засади обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2020. № 7(1). С. 111-114.

22. Кремень О. І., Мосійчук Р. Л., Кремень В. М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнес-інформ*. 2020. №8. С. 202–210.

23. Левкович О. В., Безлюдна К. С. Оцінка стану і використання необоротних активів підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. DOI:10.32702/2307-2105-2021.6.84

24. Магопець О. А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / О. А. Магопець, Н. С. Шалімова, О. М. Черновол ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. 2-ге вид., випр. та доп. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 230 с.

25. Мармуль Л. О., Кучеренко М. А. Актуальні питання обліку амортизації необоротних активів. *Економічний вісник університету*. 2021. № 49. С. 108–112.

26. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності: підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с.

27. Найда А. В., Чигіна Х. С. Науково-методичні аспекти аналізу основних засобів. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2022. № 3. URL: <https://ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/37>.

28. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ МФУ No 73 від 07.02.2013 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

29. НП(С)БО 7 «Основні засоби» : наказ МФУ від 27.04.2000 р. № 92. URL : <https://zakon.help/documents/z0288-00>.

30. НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» : наказ МФУ № 242 від 18.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>.

31. Офіційний сайт «Державна служба статистики України». URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

32. Онищенко В. Первісна вартість основних засобів. Бухгалтерія. 2023. URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/420-pervsna-vartst-osnovnih-zasobvrazozokartki-obliku-ta-rahunki>.

33. Плиса В. Й., Плиса З. П. Бухгалтерський облік : підручник. 2-ге вид., випр. і доп. Л. : Видавництво ННБК «АТБ», 2020. 440 с.

34. Податковий кодекс України : Закон України № 2755 від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

36. Пчелинська Г.В. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-13>.

37. Соляник Л. Г., Штефан Н. М., Майданик Ю. О. Моделювання фінансового забезпечення відтворення основного капіталу підприємств. *Підприємництво та економіка підприємства*. 2022. № 3. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2022/3/EV20223_181-189.pdf.

38. Степаненко О.І. Основні засоби в системі бухгалтерського обліку та управління. *The scientific paradigm in the context of technological development and social change: Scientific monograph. Part 1*. Riga. Latvia:

«Baltija Publishing». 2023.С. 338-374. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-297-5-13>.

39. Степаненко О.І. Необоротні активи підприємства, їх економічна природа та роль в діяльності суб'єкта господарювання. *Scientific Collection «InterConf+»*. 2024. Вип. 42(189). С. 143-156. DOI :<https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2024.014>.

40. Сулима М.О., Смірнов Д.Р. Облік основних засобів підприємства в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure70-33>

41. Ткаченко О.С, Шатрава А.В. Сутність та класифікація необоротних активів в контексті їх обліку. *Економіка та суспільство*. 2024. (68).DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-128>.

42. Тлумачний словник бухгалтерських та суміжних економічних термінів із навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 Облік і оподаткування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. А. П. Косяк. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 71 с.

43. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 3 (79). С. 97–102.

44. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова та ін. Х. : Видавництво Іванченка І. С. 2024. 151 с.

45. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад.: Н.Л. Марусяк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

46. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Я. Б. Дропа. Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

ДОДАТКИ